

ANALIZA OBSTOJEČIH SISTEMOV/NAČINOV ZBIranJA PODATKOV V SLOVENIJI TER GLAVNI VIRI PODATKOV O MIGRACIJAH IN MIGRANTIH

Povzetek ¹

Analiza načinov/sistemov zbiranja in obdelave podatkov o migracijah in migrantih je bila narejena z namenom seznaniti se s podrobnostmi teh procesov ter ugotoviti pozitivne značilnosti in slabosti posameznih virov podatkov. Posebno pozornost smo namenili kakovosti podatkov, njihovi dostopnosti, zanesljivosti in primerljivosti. Poročilo, ki je rezultat te analize, zajema obdobje od leta 2001 do začetka leta 2013 in se nanaša na sledeče glavne skupine migrantov in dogodke na področju migracij: imigracijski in emigracijski tokovi, pridobitev državljanstva, povratna migracija, število imigrantov in emigrantov, potencialni tok imigracij in emigracij tujcev in potencialna povratna migracija tujcev, sezonski delavci, prosilci za azil, ilegalna migracija ter nakazila zdomcev. Opisali smo vire podatkov ter načine zbiranja in obdelave podatkov, predstavili institucionalni okvir zbiranja in priprave podatkov ter podali informacije o razpoložljivosti in kakovosti podatkov. Nekateri časovni nizi podatkov so prekinjeni zaradi sprememb zakonodaje, definicij, klasifikacij in metod ter zaradi spreminjanja števila občin in njihovih meja.

V Sloveniji imamo večje število virov podatkov (registrov in drugih administrativnih in statističnih baz podatkov) o tujcih in migrantih (zlasti imigrantih) - o njihovem uradnem bivanju v Sloveniji, socio-demografskih značilnostih, zaposlenosti, vključenosti v terciarno izobraževanje itd. - zagotavljajo pa se tudi vsi statistični podatki, predvideni z Uredbo (ES) št. 862/2007 o statistikah Skupnosti o selitvah in mednarodni zaščiti (2007). Najbolj pomemben vir podatkov o migracijah je Statistični Urad Republike Slovenije (SURS), ki podatke zbira iz različnih registrov, predvsem iz Centralnega registra prebivalstva (CRP). CRP temelji na desetih registrih, upravlja pa ga Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ). Zaradi razmeroma majhnega vzorca in premajhne zastopanosti tujcev, Anketa o delovni sili ni zanesljiv vir podatkov o tujcih. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) zbira podatke o sezonskih delavcih. Ker od aprila 2011 določene skupine tujcev ne potrebujejo več delovnega dovoljenja, podatki ZRSZ niso več celoviti. Banka Slovenije je z letom 2008 prenehala zbirati podatke o nakazilih zdomcev, saj je pravna ureditev EU določila previsok mejni znesek, nad katerim se beleži namen posameznih plačil.

Po potrebi in v okviru zakonskih možnosti je na podlagi enotne matične številke občana (EMŠO) možno povezati podatke iz različnih virov. V izogib večkratnem zbiranju istovrstnih podatkov imajo subjekti, ki zbirajo podatke (SURS, MNZ, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ZRSZ, Davčna uprava Republike Slovenije itd.), zagotovljen medsebojni elektronski dostop do registrov.

SURS večino podatkov v zvezi z migracijami prikazuje na ravni NUTS 5, toda zaradi statistične zaščite (majhnega števila primerov) nekateri analitični podatki niso na voljo niti na ravni NUTS 1. Podatki so brezplačno dostopni na SI-Stat podatkovnem portalu (<http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Demographics/Demographics.asp>) ter (skupaj z analizami) tudi v periodičnih publikacijah SURS-a (v elektronski ali tiskani obliki). Upošteva načelo statične zaščite so na voljo tudi mikropodatki, toda včasih brez podatkov o državi rojstva ali državljanstvu ali pa samo za širše regije sveta. Drugi subjekti, ki zbirajo podatke o tujcih in migrantih, ne objavljajo (analitičnih) podatkov, jih je pa mogoče brezplačno pridobiti na zahtevo.

---

¹ This summary was based on the country report revised on 14 Aprils 2014.

Zadnje zelo obsežno zbiranje podatkov (popis prebivalstva) je bilo izvedeno po stanju na dan 1. januarja 2011. Uporabljeni so bili številni registri in drugi viri podatkov ter statistične raziskave. Za navedeno stanje so bili prvič v zgodovini slovenske statistike pripravljene podatki za prvo, drugo in tretjo generacijo migrantov.

Na podlagi zbranih podatkov in informacij smo zaključili, da so v Sloveniji zbrani podatki o tujcih in migrantih relevantni, točni, primerljivi in pravočasni. Viri podatkov se ves čas razvijajo, tako glede vsebine kot glede kakovosti in metod zbiranja. Zato ni potrebe po večji reformi sistema, kar pa ne pomeni, da ne bi bile potrebne nekatere izboljšave. To se, na primer, nanaša na pomanjkljivo/nepopolno registriranje podatkov o emigracijah. V migracijskih tokovih namreč ni neprijavljene emigracije slovenskih državljanov s stalnim prebivališčem v Sloveniji v tujino. Nepopolni so tudi podatki o številu emigrantov, saj vsi ne odjavijo svojega stalnega prebivališča v Sloveniji. Z namenom izboljšanja statistik migracij in prebivalstva bi morali vpeljati spodbude za slovenske državljane in tujce v Sloveniji, da odjavijo prebivališče v Sloveniji, in za lokalno upravo, da dosledno zbira podatke o emigraciji. Poleg tega bi se morali začeti sistematično zbirati podatki o dnevni čezmejni delovni migraciji iz Slovenije. Težavo predstavlja tudi dejstvo, da državljanov Slovenije, ki so odšli v tujino in tam umrli, ne moremo izločiti iz prebivalstva Slovenije, če v ustreznem slovenskem registru ni uradne informacije o njihovi smrti. V uradni statistiki ni ilegalnih imigrantov in prosilcev za azil, toda njihovo število je majhno.

Opravljena analiza bo uporabljena pri izdelavi za uporabnike brezplačne statistične baze podatkov za države Južne in Vzhodne Evrope. Ta baza podatkov bo vsebovala relevantne kazalnike, s katerimi merimo migracijske procese in njihove učinke na človeški kapital, socio-ekonomski razvoj in trg dela. Pričakujemo, da bo analiza koristna za državno in lokalno upravo, regionalne agencije, subjekte, ki zbirajo in obdelujejo podatke, nosilce odločitev in javne uslužbenke, raziskovalce, mednarodne organizacije in druge, ki podatke o migracijah in migrantih uporabljajo pri svojem delu.

Statistična regija Podravje, zlasti mesto Maribor, izraža interes za pridobljene podatke, ki bodo v pomoč pri procesu transformacije iz industrijskega v post-industrijski center. Primer, ki ga navaja Mariborska razvojna agencija (MRA), opisuje, do katerih podatkov, vezanih na migracijske tokove, lahko mesto Maribor prosto dostopa ter katere podatke bi mesto potrebovalo. Samoumevno je tudi, da mesto potrebuje konstanten in ne zgolj periodičen dostop do teh podatkov. Za statistično regijo Podravje, predvsem pa za urbano območje mesta Maribor, so pomembni sledeči podatki:

- odliv študentov, ki odhajajo na študij ali se zaposlijo izven Slovenije;
- priliv delovne sile v regijo (glede na izvor in izobrazbo);
- dnevna čezmejna migracija iz Slovenije (natančneje iz podravske regije) v Avstrijo.

Slednji so pomembni za pripravo regionalnega scenarija, ki vključuje morebitne spremembe na avstrijskem trgu dela ter posledični vpliv teh sprememb na statistično regijo Podravje.

Za pripravo priporočil in strategij je potrebno imeti tudi dostop do podatkov o:

- številu in profilu oseb, ki odhajajo na delo v tujino, ter razlogih, zakaj so odšli iz Slovenije;
- selitvah izven območja urbanih naselij;
- potrebah trga dela po specifični delovni sili.

The information published here reflects the author's views and the Managing Authority is not liable for any use that may be made of the information concerned.